

Lp Taimar Peterkop

13012023

MTÜ Eesti Planeerijate Ühingu arvamus Riigikantselei poolt koostatud „Rohepöörde tegevusplaanile 2023-2025“

Tunnustame Riigikantseleid rohepöörde temaatika eestvedamise eest riigi tasandil ning pakume MTÜ Eesti Planeerijate Ühingu poolt vajalikku tuge ja osalemist rohepöörde elluviimisel ning tegevuskava koostamise ja elluviimise järgmistes etappides. Pikaajaliste keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamine on hädavajalik ning ruumilisel planeerimisel äärmiselt oluline roll selles, kuna muudatused maakasutuses mõjutavad keskkonda ja kliimat.

Enamik tegevuskavas toodud tegevusi pärineb kehtivatest strateegiatest või arengukavadest. Arvestades valdkonna kriitilist tähtsust on vajalik enamate täiendavate tegevuste väljatöötamine ja lisamine. Samuti edaspidi nende elluviimise prioriseerimine riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve otsuste tegemisel. Vastasel juhul jääb rohepöörde riigi tasandil loosunglikuks ning konkreetseid ellu viidud tegevusi reaalse mõjuga saab olema kasinalt. Tehnilise kommentaarina toome välja, et tegevuskava tabelisse oleks vajalik lisada viited, millisesse rohepöörde prioriteeti kavandatav tegevus panustab. Hetkel on paljuski selgusetu, kuidas konkreetne tegevus rohepöörde väljakutsete lahendamisse panustab.

Juhime tähelepanu, et kaks olulist riigi tasandi dokumenti keskkonnavaldkonna arengukava 2030 ning energiamajanduse arengukava 2035 on koostamise protsessides. Seega nende dokumentidega selgete seoste loomine on äärmiselt oluline, kuna keskkonnakasutuse ja -kaitse teemade ambitsioonikusest sõltub suuresti elurikkuse säilimine. Rohepöörde suurim mõjutaja on meie riigi energiaportfell, ehk millest me energiat toodame. Need seosed peavad saama väga selgelt paika ja kokkulepped Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu tasemel tehtud.

Toome välja konkreetselt keskkonnavaldkonna arengukava 2030 eelnõust teemad, mis peaksid saama lahendatud ka rohepöörde tegevusplaani elluviimisel, kuid mis tekitavad väga tõsiseid küsimusi ruumilise planeerimise vaates:

- „Euroopa Liidu elurikkuse strateegia eesmärgi - sidusa ja toimiva kaitsealade võrgustiku loomine vähemalt 30% Euroopa Liidu maismaa ja merealast (sh range kaitse tagamine vähemalt 10%) - täitmiseks kaitstavate objektide kaitsekordade ja kaitse-eesmärkide täpsustamine ja täiendavate alade moodustamine, sh strateegia kohase kaitsealade lubaduse dokumendi esitamine Euroopa Komisjonile“. Kas see tähendab Eesti kontekstis 10% maismaa kaitsealade kasvu? Milliseid kaitsealasid, sh piiranguid see eeldab jne?
- „Maakondade teemaplaneeringutes ja kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes rohevõrgustiku nõuete kehtestamine“. Selgusetuks jääb, kuidas saavad ministriumid töökorralduslikult seada nõudeid kehtivatele planeeringutele aastaks 2025. Kas on kavas koostada uued maakonnaplaneeringud ning kuidas see mõjutab omavalitsuste enesekorraldusõigust? Samuti ei

ole realistlik 2023. a. alguses arvata, et mõni maakonnaplaneering või keskmisest suurema omavalitsuse üldplaneering oleks tehtav algatamisest kehtestamiseni 2-3 aastaga.

Enne sarnaste tegevuste kinnitamist on vajalik nende sisustamine ja kokkuleppimine elluviijatega, ehk valdavalt omavalitsustega.

Meie hinnangul peaks rohepöörde tegevuskava seadma konkreetset prioriteetid valdkondade ja tegevuste vahel, arvestades tegevuste elluviimise võimalikkust ja mõju (sh mõju elurikkusele ja süsinikuheitmele). Oluline on mõista ja teadvustada ka poliitiliselt, millest sõltub rohepöörde õnnestumine. Kahetsusväärset on tegevuskavas jäänud prioriteetid seadmata. Praeguses versioonis on põhimõttelised võrdväärset juhendmaterjali koostamine ja toetusmeetme väljatöötamine (nt juhend korteriühistule ei ole võrreldav renoveerimise toetusmeetmega), kuigi on selge, et viimane panustab reaalselt lõppeesmärki, ehk hoonete energiatõhususe parandamisse. Hetkel tundub, et ministriumid on esitanud lihtsalt omapoolse nimekirja võimalikest tegevustest.

Tegevuste piloteerimine ja toetusmeetmete väljatöötamine ning rakendamine, mis puudutab kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist peaks olema peamine prioriteet, mitte lõputu juhendmaterjalide koostamine. Toetusmeetmete väljatöötamisse tuleb kaasata ka sihtgruppi. Kõikide juhendmaterjalide ja tööriistakastide puhul (paljud puudutavad ruumilist planeerimist) - need peaksid baseeruma praktilisel kogemusel, seega peaks olema eelnevalt läbi viidud pilootprojektid ning selle praktilise kogemuse baasil kujundama juhendmaterjale. Kui selleks on tõesti vajadus, siis peaks vajaduse defineerima eelkõige sihtgrupp. Riik on koostanud mitmeid juhendmaterjale, kuid neid ei kasutata, kuna need ei baseeru praktilikal, vaid teoreetilistel alustel (parimal juhul on juhendistesse integreeritud rahvusvahelised näited).

Juhendmaterjalide asemel võiks riik käivitada nõustamissüsteemi. Hoonete renoveerimine on üks oluline valdkond, siin ei piisa järjekordse juhendmaterjali (Juhise ja abimaterjali välja töötamine korteriühistule, abistamiseks renoveerimisprojektide ja dokumentide koostamisel) koostamisest korteriühistutele, kui nii projekt kui dokumentatsioon tellitakse nagunii ühistute poolt sisse.

Tegevuste kavandamine on äärmiselt ebaühtlane. Regulaatiivsed mehhanismid on kajastatud väga üldiselt samas kui näiteks uuringud on tegevuskavas etapipõhiselt kirjeldatud (kestlik rahastamine). Näiteks 2023 I kvartalis kavandatakse tegevust „Seadusandlike muudatuste välja töötamine, mis kiirendavad taastuenergia arendamist nii uutele kui olemasolevatele projektidele“, kus peaks kirjas olema, milliseid õigusakte kavatakse muuta, kui tegevus on kavas realiseerida juba kahe kuu pärast. Eeldatavasti sisaldab see ka planeerimisseaduse muudatusi, kuid seni ei ole ruumilise planeerimise huvigruppe protsessi kaasatud. Õigusruumi muutmine vajab enam analüüsi kui tegevuskavas on kavandatud.

Samuti kavandatakse valmis saada 2023. aasta II kvartaliks „Valitsussektori tegevusplaani koostamine KOV'ides rohepöörde elluviimise tagamiseks“, samas ei ole sellesse seni omavalitsusi kaasatud. Vt ka analoogset ettepanekut juhendite koostamise osas. Kui sihtgrupile suunatakse mingi tegevus, siis on elementaarne, et sinna ka sihtgrupp kaasatakse.

Eesti Planeerijate Ühingu jaoks on prioriteetsed teemad ruumilise planeerimise alane õigusruum (sh planeerimisseadus ning eelkõige planeerimismenetluse kiirendamise küsimuste lahendamine), asulasisesse tavanaruumi planeerimise rakenduslikud küsimused (teede projekteerimise normide rakendamise asulasiseselt, et oleks võimalik luua inimsõbralikku ning kliimakindlat tavanaruumi, sh uue

linnatänavate standardi koostamine). Institutsionaalse võimekuse vaates vajaks selgust, millised on plaanid võimaliku ruumiameti loomisega ning milliselt viisil oleks riik ise võimeline planeeringuid koostama ning kvaliteetse ja kliimakindla avaliku ruumi loomist tähtsustame riigi enda poolsetes investeeringuotsustes.

Lugupidamisega,
Kaido Koppel
/alkirjastatud digitaalselt/

Eesti Planeerijate Ühingu
Juhatuse esimees